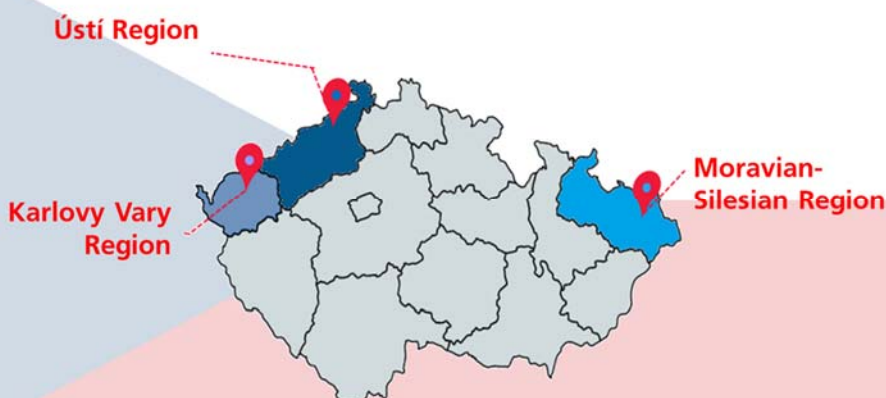

RÁMCOVÉ ID: SRSS/2018/FWC/002

SPECIFICKÝ KONTRAKT: REFORM/SC2020/111

Podpora přípravy Plánu spravedlivé územní transformace v České republice

V1. ÚVODNÍ ZPRÁVA

SHRNUTÍ

11.12.2020

Shrnutí

Tato **úvodní zpráva** (výstup 1) obsahuje aktualizaci projektu technické podpory, klíčová zjištění týkající se přístupu a metodiky při vývoji každého výstupu a další závěry a doporučení pro implementaci technické podpory.

Kontext Projektu

Na podporu přístupu členských států EU k Fondu spravedlivého přechodu (JTF) zahájila Evropská komise, zastoupená GR REFORM (Generální ředitelství pro podporu strukturálních reforem), **podporu pro 18 evropských vlád pro dokončení / vypracování jejich územních plánů transformace**. Česká republika je jedním z těchto členských států EU, které obdrželi technickou podporu pro své tři uhelné regiony (Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj). Projekt v ČR realizuje Frankfurtská škola financí a managementu (jako součást konsorcia AARC) ve spolupráci s Trinomics, ČVUT a Cambridge Econometrics. Realizace začala již 5. října 2020 a bude realizována po dobu devíti měsíců.

V době vypracovávání této úvodní zprávy je současný **politický rámec** pro mechanismus spravedlivého přechodu (JTM) **vytvářen** na úrovni EU a na národní úrovni. Po tuto dobu bude nanejvýš důležitá neustálá komunikace s Evropskou komisí o pokroku v přijímání nařízení EU pro všechny tři pilíře.

Existuje **řada finančních dohod a operačních programů, které jsou stále ve vývoji**. Předložená zpráva obsahuje informace o možnostech implementace druhého a třetího pilíře JTM v České republice v programovém období 2021-2027, nicméně dosud o nich není rozhodnuto na úrovni EU. To je však nanejvýš důležité pro tržně orientovaná řešení přechodu, jako jsou projekty na podporu velkých podniků.

Vývoj automatizace a **umělé inteligence (AI) v České republice rychle postupuje** a dlouhodobá povaha JTP vyžaduje zavádění digitalizace a potenciálu AI / Machine Learning (ML) pro rozvoj strategií přechodu. Zavádění AI a ML by mohlo pomoci **dynamickému modelování** dopadů politiky; umožnit, měřit a provozovat udržitelnější elektrické systémy; a optimalizovat a zlepšit dopravu a současně usnadnit přechod k inteligentním budovám a inteligentním městům. Ke zprávě je přiloženo několik případů použití AI / ML v prioritních oblastech plánu transformace České republiky.

Existuje **řada programů zaměřených konkrétně na tři transformační regiony**, strategie RE:START, která zahrnuje opatření od několika českých ministerstev, Modernizační fond, projekt START, programy strukturálních fondů EU a programy Technologické agentury. Je třeba je správně zmapovat a jejich překrývání je třeba dále analyzovat. **Mapování probíhajících podpůrných programů** bylo zahájeno, ale bude pokračovat v následujících měsících, protože mnoho programů je v současné době schvalováno nebo v návrhové verzi (např. Návrh OP Strukturálních fondů na rok 2021+ a plány obnovy odolnosti aj.).

Absorpční kapacita pro využívání finančních zdrojů z operačních programů tří uhelných regionů je v souladu s celostátním průměrem. Jak však bylo naznačeno během počáteční fáze, je třeba zvýšit místní a regionální kapacitu, což je zvláště důležité pro implementaci PSÚT.

Celkové regionální charakteristiky opravňují výše zmíněné tři regiony pro **investiční pobídky na podporu přímých investic**. Ze tří regionů je Ústí nejúspěšnější z hlediska počtu přijatých investičních projektů i investic na obyvatele. Nejnovější změny investičních pobídek ze září 2019 se však zaměřují na zvyšování kvalifikace pracovníků a rekvalifikaci lidí s vysokoškolským vzděláním, nikoli na rozsáhlé investice, které vytvářejí pracovní místa pro lidi s nižším vzděláním, což lze očekávat od postupného vyřazování uhlí.

Přestože mají regiony mnoho společného, existují také podstatné rozdíly a zvláštnosti v následujících aspektech:

- **Počet obyvatel:** Moravskoslezský region je větší než ostatní dva dohromady. Od roku 1989 se však počet obyvatel této oblasti snížil z 1,3 milionu na 1,2 milionu. Populace ostatních dvou regionů zůstala stabilní.
- **Míra nezaměstnanosti** ve všech třech krajích sleduje podobný vzorec od roku 1989: Karlovy Vary udržovaly míru nezaměstnanosti relativně nízkou v letech 1994–2008. Od roku 2008 tento rozdíl zmizel a v posledních letech se míra nezaměstnanosti v Karlových Varech zvyšovala rychleji než v ostatních dvou regionech

- Pokud jde o **HDP na obyvatele**, všechny tři regiony zaostávají za průměrem EU a ČR, s mírně lepším výkonem v Moravskoslezském kraji.
- Ekonomicky nejslabší region Karlovy Vary **vykazuje nejvyšší počet firem na 1000 obyvatel**. I tento region je nicméně pod českým průměrem.
- Pokud jde o **investice do výzkumu a vědy na obyvatele**, vykazují všechny tři regiony ve srovnání s českým průměrem slabé hodnoty. Moravskoslezský region stále vykazuje určité pozitivní trendy, ale další dva regiony jsou v zemi na nejnižší příčce.
- **Absorpční kapacita pro financování výzkumu a inovací je z dlouhodobého hlediska** ve srovnání s ostatními regiony v České republice nízká. Ústecký a Karlovarský kraj zůstávají mezi nejnižšími z hlediska výkonu a absorpce v České republice. Moravskoslezský region vykazuje trend zlepšování, ale stále vykazuje nižší dynamiku výkonu ve srovnání s nejvýznamnějšími regiony, jako je Praha a jižní Morava

Plán spravedlivé územní transformace České republiky byl vládě České republiky předložen v návrhu verze 1.3 pro informační účely 16. října 2020. Tato verze (1.3) plánu obsahuje spíše obecné informace, mnoho podsekcí je ještě třeba vyplnit. Obsah a struktura jsou odvozeny z návrhu nařízení EU o JTF s vyloučením právní nejistoty. Některé otevřené otázky (právní nejistota, podpora velkých firem, územní způsobilost, udržitelnost podporovaných pracovních míst) jsou v návrhu Plánu zmíněny pouze stručně.

Vláda České republiky navíc ve spolupráci se třemi uhelnými regiony shromažďuje **návrhy projektů k prověřování absorpční kapacity v regionech**. V době vydání úvodní zprávy však nebyly v celkové transformační agendě identifikovány žádné jasné výzvy a potřeby pro tyto tři regiony, které by do budoucna umožnily stanovení investičních priorit.

Připravované výstupy (V), anglicky deliverables (D) tohoto projektu Technické podpory poskytnou vládě České republiky klíčové vstupy pro další utváření Plánu spravedlivé územní transformace. Technická podpora bude zaměřena zejména na vytváření následujících zpráv mezi lednem a červencem 2021:

1. Zpráva o mechanismu řízení a správy pro všechny tři pilíře mechanismu spravedlivé transformace a zapojení zúčastněných stran (V2);
2. Zpráva o hlavních technických prvcích procesu transformace na národní úrovni poskytující podklady a odůvodnění pro identifikaci transformace nejvíce negativně ovlivněných území (V3);
3. Zpráva o nejvíce postižených územích (Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj), která nastiňuje jejich výzvy a potřeby, včetně navrhovaných opatření ke zmírnění sociálně-ekonomických dopadů přechodu na klimatickou neutralitu (V4); a,
4. Závěrečná zpráva s poučením a doporučeními z celého projektu (V5).

Předběžný mechanismus řízení (správy)

Tato zpráva představuje úvodní inventuru a předběžnou analýzu stávajících **řídících struktur** a mechanismů, které by mohly být relevantní pro návrh a implementaci Plánu spravedlivé územní transformace České republiky. Po důkladnější analýze a vzhledem k existujícímu mechanismu pro přípravu PSÚT bude ve zprávě V2 vyvinuta specifikovaná varianta, která již zohledňuje strukturu pro přípravu a implementaci PSÚT, Zpráva V2 bude navíc obsahovat doporučení, jak **navrhnout systém monitoring** a hodnocení plánovaných opatření, včetně příkladů dobré praxe.

Předběžné mapování /Zapojení zúčastněných stran

Strategie zapojení zúčastněných stran, která bude zahrnuta ve zprávě V2, bude obsahovat překryvy a synergie stávající koordinace zúčastněných stran a bude propojena se stávajícími strukturami správy a řízení. Bude také obsahovat návrhy týkající se různých komunikačních kanálů (nástrojů), jak jednat s různými skupinami zúčastněných stran.

Posouzení přechodu na klimatickou neutralitu

Územní způsobilost bude posouzena v pozdější fázi na základě výsledků analýzy dopadů a absorpční kapacity a způsobilosti projektů ve třech prioritních uhelných regionech. Předběžná analýza potenciálu AI / ML pro podporu přechodu na uhlíkovou neutralitu je uvedena v úplné Úvodní zprávě. **Pokud jde o zapojení** zúčastněných stran pro rozhovory a regionální workshopy, může dojít ke zpoždění kvůli epidemické situaci spojené s rozšířením onemocnění Covid-19 a souvisejícím dopadům. Většina plánovaných rozhovorů a kulatých stolů se zúčastněnými stranami bude tedy provedena online.

Akční plány pro územní transformaci

Na základě analýzy současného stavu v úplné úvodní zprávě bylo vysloveno doporučení formulovat akční plán s tzv. roadmap s konkrétními opatřeními směřujícími k dekarbonizaci.

Zpráva navrhuje, aby byla Ministerstvu pro místní rozvoj poskytována další pomoc při prověřování potenciálních projektů a stanovení kritérií pro prověřování projektů. Ve zprávě V4 bude tým technické pomoci také zvažovat a navrhovat diferencované zacházení s návrhy projektů malými a středními podniky (menší požadavky) oproti větším projektům.

Pro nejzranitelnější průmyslová odvětví (např. energetický průmysl, těžba) by zpráva uvádí možnosti získání robustnějších výsledků pomocí tzv. bottom-up modelování. být. Podrobná metodika dezagregace je uvedena v plné verzi Úvodní zprávy.

Vezměte prosím na vědomí, že tato zpráva byla aktualizována po několika kolech komentářů několika zúčastněných stran a obsahuje nejnovější informace k 11. prosinci 2020. Nadcházející výstupy budou odrážet vývoj klíčových záležitostí, ke kterým dojde po datu uzávěrky této zprávy.

Prohlášení

Tato zpráva byla připravena s financováním z Evropské unie prostřednictvím programu na podporu strukturálních reforem a ve spolupráci s Generálním ředitelstvím pro podporu strukturálních reforem Evropské komise. Názory vyjádřené v této zprávě jsou názory konzultantů a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie

